

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداوند است و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه و دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری ما دانشجویان و اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم. اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضوع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائب های غیر علمی می پالایند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل راز داری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان ها و کشورهای و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر:

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش:

حسابداری

عنوان:

سودمندی اطلاعات صورت های مالی تلفیقی در مقایسه با صورت های مالی

شرکت اصلی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر یداله تاری وردی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر غلامرضا فرساد امان الهی

پژوهشگر:

اردلان محمدزاده نوجه ده

تابستان ۱۳۹۲

تقدیم به :

علاقه مندان به حسابداری و بورس اوراق بهادار تهران

از اساتید گرامی آقایان دکتریداله تاری وردی، دکتر غلامرضا فرساد امان الهی و

دکتر امیررضا کیتبادی به سبب راهنمایی ها و زحمات بی دریغ شان در تهیه پایان نامه ام

پاسگزاری می نمایم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب اردلان محمدزاده نوجه ده دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۹۳۷۲۶۶۰۰ در رشته حسابداری که در تاریخ ۹۲/۰۴/۱۸ از پایان نامه خود تحت عنوان : سودمندی اطلاعات صورت های مالی تلفیقی در مقایسه با صورت های مالی شرکت اصلی با کسب نمره ۱۷,۷۵ و درجه بسیار خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۲/۰۴/۱۸ دانشجوی کارشناسی ارشد آقای اردلان محمدزاده نوجه ده از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷,۷۵ بحروف هفده و هفتاد و پنج صدم و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما:

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : کلیات طرح
۱	۱-۱- چکیده
۲	۲-۱- بیان مسئله
۳	۳-۱- هدف تحقیق
۳	۴-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
۳	۵-۱- فرضیه های تحقیق
۴	۱-۵-۱- فرضیه اصلی
۴	۲-۵-۱- فرضیه های فرعی
۵	۶-۱- روش تحقیق
۵	۱-۶-۱- ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن
۶	۷-۱- متغیر های تحقیق
۱۰	۸-۱- جامعه آماری
۱۰	۹-۱- حجم نمونه و روش نمونه گیری
۱۱	۱۰-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۱۱	۱۱-۱- واژگان کلیدی

فصل دوم : ادبیات تحقیق

۱۲ ۱-۲- مقدمه

گفتار اول

۱۳ ۲-۲- هدف چهارچوب نظری

۱۴ ۳-۲- هدف صورت های مالی

۱۴ ۴-۲- استفاده کنندگان از صورت های مالی و نیاز اطلاعاتی آنها

۱۵ ۵-۲- وضعیت مالی، عملکرد مالی، انعطاف پذیری مالی

۱۶ ۶-۲- خصوصیات کیفی اطلاعات مالی

۱۸ ۱-۶-۲- چه خصوصیات اطلاعات مالی را مفید می سازد؟

۲۵ ۲-۶-۲- چه خصوصیات ارائه ی اطلاعات مالی را مفید می سازد؟

۲۸ ۳-۶-۲- چه عواملی اعمال خصوصیات کیفی را دچار محدودیت می کند؟

گفتار دوم

۳۲ ۷-۲- ترکیب واحد های تجاری

۳۳ ۸-۲- انگیزه اقتصادی ترکیب

۳۵ ۹-۲- شخصیت حقوقی شرکت ها بعد از ترکیب

۳۷ ۱۰-۲- روش حسابداری ترکیب شرکت ها

۳۷ ۱-۱۰-۲- ویژگی های روش اتحاد منافع

۳۸	۲-۱۰-۲- ویژگی های روش خرید
۴۰	۲-۱۱- بهای تمام شده ترکیب تجاری
گفتار سوم	
۴۲	۲-۱۲- تعریف و اهمیت صورت های مالی تلفیقی
۴۳	۲-۱۳- شمول صورت های مالی تلفیقی
۴۴	۲-۱۴- حسابداری سرمایه گذاری در واحد های تجاری وابسته و فرعی
۴۸	۲-۱۵- تئوری های حاکم بر تهیه صورت های مالی تلفیقی
۵۳	۲-۱۶- حسابداری سرمایه گذاری بعد از تاریخ تحصیل
۵۳	۲-۱۶-۱- روش بهای تمام شده
۵۴	۲-۱۶-۲- روش ارزش ویژه
۵۵	۲-۱۷- سهم اقلیت
۵۶	۲-۱۸- مبادلات درون گروهی
۵۷	۲-۱۹- تاریخ ها، دوره ها، رویه های حسابداری
۵۸	۲-۲۰- مشکلات تهیه صورت های مالی تلفیقی

گفتار چهارم

۶۵	۲-۲۱- پیشینه تحقیق در خارج
۶۷	۲-۲۲- پیشینه تحقیق در ایران

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۷۰	۱-۳- مقدمه
۷۱	۲-۳- روش تحقیق
۷۲	۳-۳- جامعه آماری
۷۲	۴-۳- حجم نمونه و روش نمونه گیری
۷۳	۵-۳- فرضیات تحقیق
۷۴	۶-۳- آزمون همبستگی
۷۶	۷-۳- متغیرهای تحقیق
۷۹	۸-۳- روش جمع آوری اطلاعات
۷۹	۹-۳- روش تجزیه و تحلیل داده ها
۸۰	۱۰-۳- آزمون کولموگروف - اسمیرنوف (K-S)
۸۰	۱۱-۳- نحوه تجزیه و تحلیل متغیرها

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده های تحقیق

۸۲	۱-۴- مقدمه
۸۳	۱-۲-۴- حالت اول - صورت های مالی تلفیقی
۸۶	۲-۲-۴- حالت اول - صورت های مالی شرکت اصلی
۹۱	۳-۲-۴- نتیجه گیری حالت اول

صفحه	عنوان
۹۱	۴-۳-۱- حالت دوم - صورت های مالی تلفیقی
۹۶	۴-۳-۲- حالت دوم - صورت های مالی شرکت اصلی
۱۰۰	۴-۳-۳- نتیجه گیری حالت دوم

فصل پنجم : نتایج و پیشنهادات تحقیق

۱۰۱	۵-۱- مقدمه
۱۰۳	۵-۲- نتیجه گیری حالت اول و دوم
۱۰۶	۵-۳- مقایسه نتایج این تحقیق با تحقیقات خارجی و داخلی
۱۰۷	۵-۴- پیشنهادات تحقیق
۱۰۷	۵-۴-۱- پیشنهاد برخواسته از تحقیق
۱۰۷	۵-۴-۲- پیشنهادات برای تحقیقات آتی
۱۰۸	فهرست منابع و مآخذ
۱۱۱	پیوست ها

فصل اول :

کلیات طرح

۱-۱- چکیده

استفاده کنندگان صورتهای مالی واحد تجاری اصلی، برای تصمیم‌گیریهای اقتصادی، به اطلاعاتی درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریانهای نقدی گروه نیاز دارند. این نیاز از طریق صورتهای مالی تلفیقی برآورده می‌شود. استاندارد شماره ۱۸ حسابداری بیان می‌کند که سودمندی اطلاعات صورت‌های مالی تلفیقی از اطلاعات صورت‌های مالی شرکت اصلی بیشتر است. جهت بررسی این ادعا نمونه آماری شامل ۲۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ را برگزیده و تاثیر نسبت‌های مالی (سود هر سهم، سود تقسیمی هر سهم، بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام، گردش دارایی، بازده فروش، اهرم مالی و نسبت جریان وجه نقد عملیاتی به سود عملیاتی) را بر قیمت سهام با استفاده از آزمون همبستگی اسپیرمن مورد مطالعه قرار دادیم. نتایج تحقیق گویای این مطلب است که اطلاعات صورت‌های مالی تلفیقی نسبت به اطلاعات صورت‌های مالی شرکت اصلی سودمندتر نمی‌باشد.

۱-۲- بیان مسئله

یکی از اهداف حسابداری فراهم آوردن اطلاعات مالی برای سرمایه گذاران و تحلیلگران است تا در راستای پیش بینی بازده سهام شرکت ها مورد استفاده قرار گیرد. اگر اطلاعات مالی در تبیین بازده سهام شرکت ها مفید واقع شود، در آن صورت تغییر در اطلاعات مالی بایستی سبب تغییر در بازده سهام شرکت ها شود. بحث صورت های مالی تلفیقی به عنوان موضوع اصلی این تحقیق به صورتی می باشد که در مواردی که واحدهای تجاری فرعی تحت کنترل واحد تجاری اصلی قرار می گیرد، صورتهای مالی واحد تجاری اصلی به تنهایی تصویر کامل وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریانهای نقدی آن را نشان نمی دهد. استفاده کنندگان صورتهای مالی واحد تجاری اصلی برای تصمیم گیریهای اقتصادی و ارزیابی وظیفه مباشرت مدیریت به اطلاعاتی درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریانهای نقدی گروه نیاز دارند. این نیاز از طریق صورتهای مالی تلفیقی تأمین می شود که اطلاعات مالی مربوط به گروه را به عنوان یک شخصیت اقتصادی واحد و بدون توجه به مرزهای قانونی شخصیتهای حقوقی جداگانه ارائه می کند. استفاده کنندگان اصلی صورتهای مالی تلفیقی، سرمایه گذاران در واحد تجاری اصلی هستند زیرا آنان از طریق منافع خود در واحد تجاری اصلی، در گروه واحدهای تجاری نیز منفعی دارند. استاندارد شماره ۱۸ حسابداری بیان می کند که صورتهای مالی تلفیقی، اطلاعات سودمند تری نسبت به صورت های مالی شرکت اصلی فراهم می آورد که در این تحقیق به بررسی صحت این ادعا خواهیم پرداخت.

۱-۳- هدف های تحقیق

هدف این تحقیق بررسی اثر نسبت های مالی صورت های مالی تلفیقی در مقایسه با نسبت های مالی صورت های مالی شرکت اصلی بر قیمت سهام است تا معین گردد که در بورس اوراق بهادار تهران صورت های مالی تلفیقی اطلاعات سودمند تری برای سرمایه گذاری ارائه می نماید یا صورت های مالی شرکت اصلی.

۱-۴- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

از دلایل اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن، می توان به موارد زیر اشاره داشت :

- بررسی ادعای استاندارد شماره ۱۸ حسابداری مبنی بر سودمند تر بودن اطلاعات صورت های مالی تلفیقی در مقایسه با صورت های مالی شرکت اصلی.

- شناسایی معیارهای مالی موثر بر قیمت سهام جهت پیش بینی قیمت سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

۱-۵- فرضیه های تحقیق

تحقیق شامل فرضیه اصلی و فرضیه های فرعی به شرح صفحه بعد می باشد.

۱-۵-۱- فرضیه اصلی

سودمندی اطلاعات صورت های مالی تلفیقی از سودمندی اطلاعات صورت های مالی شرکت اصلی بیشتر است.

۱-۵-۲- فرضیه های فرعی :

فرضیه های فرعی هم برای صورت های مالی تلفیقی و هم برای صورت های مالی شرکت اصلی با استفاده از آزمون همبستگی اسپیرمن مورد بررسی قرار می گیرند و نتایج با هم مقایسه می شود تا صحت فرضیه اصلی مورد سنجش قرار گیرد. فرضیه های فرعی تحقیق عبارتند از:

- ۱- بین سود هر سهم با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۲- بین سود تقسیمی هر سهم با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۳- بین نسبت جریان وجه نقد عملیاتی به سود عملیاتی با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۴- بین نسبت بازده دارایی با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۵- بین نسبت بازده حقوق صاحبان سهام با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۶- بین نسبت گردش دارایی با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۷- بین نسبت بازده فروش با قیمت سهام رابطه مستقیم وجود دارد.
- ۸- بین نسبت اهرم مالی با قیمت سهام رابطه معکوس وجود دارد.

۱-۶- روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف به دلیل اینکه نتایج آن در اخذ تصمیمات درست برای سرمایه گذاران مفید واقع می شود از نوع کاربردی و از لحاظ روش به دلیل اینکه از آزمون های آماری برای بررسی صحت فرضیه ها استفاده می شود از نوع همبستگی می باشد.

همبستگی ابزاری آماری برای تعیین نوع و درجه رابطه یک متغیر کمی با متغیر کمی دیگر است. ضریب همبستگی یکی از معیارهای مورد استفاده در تعیین همبستگی دو متغیر می باشد. ضریب همبستگی شدت رابطه و همچنین نوع رابطه (مستقیم یا معکوس) را نشان می دهد. این ضریب بین ۱ تا -۱ است و در صورت عدم وجود رابطه بین دو متغیر برابر صفر است. اگر داده ها نرمال باشد از همبستگی پیرسون استفاده می شود و در غیر این صورت از همبستگی اسپیرمن استفاده خواهد شد. (مومنی، ۱۳۸۹، ۱۱۰)

۱-۶-۱- ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن

ضریب همبستگی پیرسون (۲) به کمک رابطه ۳-۱ محاسبه می شود:

$$r = \frac{\sum xy - n\bar{x}\bar{y}}{\sqrt{\sum x^2 - nx^2} \sqrt{\sum y^2 - ny^2}} \quad \text{رابطه ۱-۱}$$

این ضریب همبستگی، روشی پارامتری است و برای داده هایی با توزیع نرمال یا تعداد داده های زیاد استفاده می شود. در صورتی که فرض نرمال بودن داده ها معقول نباشد از ضریب همبستگی دیگری استفاده می شود که مبتنی بر مقادیر اصلی نبوده و براساس رتبه داده ها محاسبه می شود. ضریب همبستگی که براساس رتبه داده ها محاسبه می شود، ضریب همبستگی اسپیرمن است که با r_s نشان می دهند و از طریق رابطه ۲-۳ محاسبه می شود.

$$r_s = 1 - \frac{6 \sum d_i^2}{n(n-1)} \quad \text{رابطه ۲-۱}$$

در این رابطه n تعداد داده ها و $(\sum d_i^2)$ مجموع مجذور تفاوت رتبه های دو متغیر می باشد.

(مومنی، ۱۳۸۹، ۱۱۰-۱۱۱)

تفسیر ضریب همبستگی اسپیرمن و پیرسون به شرح ذیل میباشد:

اگر r کوچک تر از ۰,۵ باشد همبستگی ضعیف وجود دارد.

اگر r بین ۰,۵ و ۰,۷ باشد همبستگی متوسط وجود دارد.

اگر r بزرگتر از ۰,۷ باشد همبستگی قوی وجود دارد.

ضمناً علامت r جهت همبستگی را نشان می دهد که می تواند مثبت و یا منفی باشد.

۱-۷- متغیر های تحقیق :

در این تحقیق متغیر های تحقیق در سال t به شرح صفحه بعد می باشند.

۱- سود هر سهم (EPS)

$$EPS = \frac{\text{سود خالص قابل انتصاب به سهامداران عادی}}{\text{تعداد سهام عادی منتشر شده}}$$

با محاسبه این نسبت سودی که شرکت در یک دوره مشخص به ازای یک سهم عادی به دست آورده است معین می شود. این نسبت از متداول ترین نسبت های مالی است که محاسبه و تجزیه و تحلیل می شود. (ریموند پی.نو، ۱۳۷۸، ۴۸)

لازم به ذکر است استاندارد ۳۰ از سال ۸۹ در محاسبه EPS در مخرج کسر به جای تعداد سهام عادی منتشر شده، میانگین موزون سهام عادی را لحاظ و لازم اجراء نموده است که در شرکت های نمونه فقط تعداد ۴ شرکت در سال ۸۹ و ۹۰ این مورد را در محاسبه EPS در نظر گرفته بودند.

۲- سود تقسیمی هر سهم (DPS)

$$DPS = \frac{\text{سود نقدی که به صاحبان سهام عادی پرداخت می شود}}{\text{تعداد سهام عادی منتشر شده}}$$

این نسبت نشان دهنده مبلغ سودی است که شرکت بابت هر سهم پرداخت می کند. (ریموند پی.نو، ۱۳۷۸، ۴۹)